

контекст в Україні. Трансформація викликана і зовнішніми загрозами, і внутрішньою стійкістю українців, яка впливає на їхні щоденні вибори.

Список використаних джерел

1. Лазаренко В.І. Сучасні передумови формування суспільної екологічної цінності за біхевіористичним підходом. *Агроекологічний журнал*. 2022. №2. с. 118-123.

2. Лазаренко В.І. Оцінювання існуючих підходів екологічного маркетингу щодо органічного виробництва в умовах воєнного стану. *Збалансоване природокористування*. 2023. №1. С.28-35.

3. Бойко А.В. Еволюція концепції стійкості: від природничого до економічного контексту. *Економічна теорія*. 2013. №4. С. 27–37.

4. Катона Дж. Раціональна поведінка та економічна поведінка. *Психологічний огляд*. Вип. 60 (1953). С. 307-318.

Маліновська Ольга Ярославівна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом;

Семенчук Любомир Валентинович,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»;

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Питання формування громадянського суспільства в Україні є надзвичайно актуальним у сучасних умовах. Україна має надзвичайно важливе значення в сучасних умовах. Громадянське суспільство є основою демократії, де громадяни беруть активну участь у формуванні та реалізації державної політики. Недостатньо розвинене громадянське суспільство призводить до різноманітних соціальних конфліктів та політичних криз. Розвиток громадянського суспільства в Україні має вирішальне значення для стабільності, соціального миру та розвитку країни.

Громадянське суспільство не є продуктом держави, навпаки, воно формує та регулює державу. Сьогодні очевидно, що реформа системи надання адміністративних послуг неможлива без активної участі громадян [1]. Взаємодія між державою та громадянським суспільством ґрунтується на взаєморозумінні та партнерстві. Це є основою для демократії та правової держави. Однак коли держава починає домінувати над суспільством, це може призвести до її

авторитаризму та втрати громадянської свободи. У тоталітарних режимах держава стає вище громадян, перетворюючи їх на безвільний народ [2].

Громадянське суспільство характеризується розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії і права. Воно є невід'ємною складовою демократичної держави, а його представники досягають певних цілей, впливаючи на місцеві та загальнонаціональні питання, об'єднуючись для захисту своїх прав та інтересів і створюючи відповідні організації, спілки, установи та волонтерські рухи. Громадянське суспільство складається з громадян з високим рівнем правосвідомості, освіченості та відповідальності, які є політично активними, знають свої права та обов'язки, співпрацюють з державними інституціями для їх захисту та впливають на суспільне життя [3].

Громадянське суспільство в Україні тривалий час характеризувалося як нечисленне і слабе, що є наслідком її колоніального минулого, тобто перебування у складі інших держав і політичних утворень, зокрема, руйнівного і деструктивного впливу російської імперії та радянського союзу [3].

Російська агресія та початок активних бойових дій на значній частині території України наприкінці лютого 2022 року стали відправною точкою для випробування української державності та рівня розвитку громадянського суспільства. Хоча не всі українці були стурбовані АТО чи наступному ООС в Донецькій та Луганській областях, а також окупації Автономної Республіки Крим, масштабна війна так чи інакше торкнулася кожного. Війна – це і випробування для системи державної влади, і виклик як для пересічних громадян, так і для організацій громадянського суспільства [4].

Збройне вторгнення спричинило активізацію діяльності волонтерських організацій, рух став загальнонаціональним і охопив практично всю Україну [5]. Волонтери забезпечують військових і цивільних, створюючи мережі підтримки, що зміцнюють демократичні процеси.

Після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року громадські організації та широка громадськість робили і продовжують робити все можливе, навіть ризикуючи власним життям, для евакуації цивільного населення із зони бойових дій, розміщення внутрішньопереміщених осіб, надання першої медичної допомоги, закупівлі військової форми та інших предметів першої необхідності, а також надання юридичних консультацій. Численні волонтерські ініціативи, що народилися в перші місяці війни, згодом переросли у великі громадські організації та благодійні фонди, які продовжують надавати допомогу постраждалим від війни [6].

З початком повномасштабного російського вторгнення довіра українців до волонтерів та громадських організацій значно зросла. Громадянське суспільство негайно відреагувало на нові виклики та перебудувало свою діяльність. Зокрема, з'явилася низка нових волонтерських рухів, які допомагають людям, що постраждали від війни, рятують безпритульних тварин, евакуюють мешканців прифронтових територій, займаються питаннями реабілітації та реконструкції

тощо. Організації, які вже давно працюють над боротьбою з корупцією, наданням якісних медичних послуг та вирішенням освітніх питань, також продовжують зосереджуватися на подоланні наслідків війни [7].

Війна також підвищила громадську активність, особливо у сфері політичної участі та контролю за діями влади. Громадські організації відіграють ключову роль у захисті прав людини, документуванні воєнних злочинів і боротьбі з корупцією. Важливим є внесок діаспори, яка активно підтримує Україну, та участь ветеранів у суспільному житті. Цифрові платформи стали інструментом для швидкої мобілізації допомоги та поширення інформації. Водночас громадянське суспільство виконує важливу роль у міжнародній дипломатії, організовуючи акції солідарності та підтримуючи тиск на уряди інших країн для допомоги Україні. Таким чином, громадянське суспільство під час війни стало рушійною силою, яка сприяє як внутрішньому зміцненню держави, так і її міжнародній підтримці.

З радянських часів Україна успадкувала велику недовіру до державної влади та її представників. Востаннє десятиліття після Революції Гідності співпраця та взаємодія між людьми стали більш важливими. Під час тотальної війни це стало особливо очевидним, оскільки українці об'єдналися та згуртувалися у безпрецедентний спосіб. Українське громадянське суспільство не просто розробляє закони, просуває їх ухвалення і навіть підтримує їх виконання. Воно також виступає посередником між урядом і громадянами, сприяє підвищенню якості життя та виконує багато інших функцій. З початком повномасштабного російського вторгнення у 2022 році український уряд взяв на себе більше відповідальності за захист своїх громадян. Громадянське суспільство набуває все більшого значення, і населення більше довіряє громадянському суспільству, ніж це зазвичай спостерігається в інших країнах [8].

У сучасних умовах повномасштабної війни в Україні громадянське суспільство стало не лише інструментом допомоги, а й потужним фактором соціальної трансформації. Воно виявило здатність до самоорганізації, швидкої мобілізації ресурсів та формування нових соціальних і політичних структур, що дозволяє протидіяти не лише воєнним загрозам, а й долати внутрішні соціальні виклики. Зростання рівня волонтерства, а також активність громадських ініціатив, підкреслюють наявність сильного суспільного запиту на зміни. Громадянське суспільство зараз не просто реагує на події, але й активно формує нові норми співіснування та співпраці між різними соціальними групами, урядом та бізнесом. Війна змусила громадян об'єднатися для спільної мети, що значно зміцнило їхню роль у суспільному житті. Різні організації та активісти продовжують робити важливі внески у сферах правозахисту, освіти та охорони здоров'я, виступаючи важливими партнерами для міжнародної спільноти. Таким чином, війна перетворила громадянське суспільство на невід'ємний елемент стійкості країни, підкреслюючи його важливість не тільки для поточного виживання, але й для подальшого розвитку України. Воно стало ключовим у

просуванні інноваційних рішень і забезпеченні міцної основи для відновлення та побудови більш демократичного суспільства після завершення конфлікту.

Список використаних джерел

1. Маліновська О.Я., Кривюк Д.П. Механізм залучення громадськості до здійснення моніторингу діяльності органів місцевого самоврядування. *Науково-практичний журнал «Збалансоване природокористування»*. 2023. №4. С.66-72.
2. Семко М.О. Правова держава в Україні під час та після війни. 2024. с. 103.
3. Гордійчук О., Гриценко Ю. Роль громадянського суспільства у захисті національної безпеки України. *Редакційна колегія*. 2023. с. 14.
4. Dokalenko V. Взаємодія між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства в Україні в умовах широкомасштабної війни. *Public Administration and Regional Development*. 2022. 15. с. 87-103.
5. Шевченко О. Розвиток громадянського суспільства в Україні в період війни. *Наукові перспективи*. 2023. 1 (31). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3549>
6. Роль громадянського суспільства під час війни Росії проти України. URL: <https://zmina.info/columns/rol-gromadyanskogo-suspilstva-pid-chas-vijny-rosi-yi-proty-ukrayiny/> (дата звернення 05.10.2024)
7. Чим живе громадянське суспільство протягом двох років війни – дослідження КМІС. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3858322-cim-zive-gromadanske-suspilstvo-protagom-dvoh-rokiv-vijni-doslidzenna.html> (дата звернення 05.10.2024)
8. Розвиток громадянського суспільства в умовах війни: рекомендації для міжнародних партнерів. URL: <https://iaa.org.ua/articles/civil-society-development-in-times-of-war-recommendations-for-international-partners/> (дата звернення 05.10.2024)